

Den Haag

dienst: dienstcode

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Aan de gemeenteraad

Datum

10 juni 2025

Onderwerp

Afdoening motie: 'Taaltoets voor effectieve taalinterventies'

Ons kenmerk

OCW/10859084

RIS321253

Contactpersoon

Marlou Smulders

Dienst

Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn

Afdeling

OCW Stad en Bestuur

Telefoonnummer

14070

E-mailadres

onderwijsbeleid@denhaag.nl

Uw raad heeft bij de bespreking van het themadebat taalaanpak op 23 januari 2025 de, door het raadslid mevrouw Hofstra ingediende, motie 'Taaltoets voor effectieve taalinterventies' (RIS321253) aangenomen.

De motie luidt als volgt:

Constaterende dat:

- 1 op de 4 inwoners in Den Haag laaggeletterd is;
- het Actieplan Taal als doel heeft om laaggeletterdheid tegen te gaan, maar de interventies daarin niet verplicht zijn;
- het niet duidelijk is of deze interventies echt helpen om laaggeletterdheid terug te dringen.

Overwegende dat:

- goede beheersing van de Nederlandse taal essentieel is om volwaardig mee te kunnen doen in de Haagse samenleving;
- het belangrijk is om niet alleen te weten hoeveel mensen deelnemen, maar ook wat deze aanpak oplevert;
- de raad inzicht nodig heeft om te beoordelen of het Actieplan Taal effect heeft.

Verzoekt het college:

- samen met de partners van het Actieplan Taal en volwasseneneducatie een taaltoets in te voeren om de resultaten van de interventies inzichtelijk te maken;
- te meten in hoeverre deze interventies bijdragen aan het verminderen van laaggeletterdheid;
- de raad binnen zes maanden te informeren over de behaalde resultaten en het effect van de interventies.

Hierbij informeert het college de raad over de afdoening van de motie. In deze brief wordt ook toezegging 789 meegenomen: het toesturen van de effectmeting volwasseneneducatie.

Inleiding

In het kader van het reguliere beleid voor volwasseneneducatie financiert de gemeente, via de subsidieregeling volwasseneneducatie (RIS321415), cursussen en oefenactiviteiten voor (niet-inburgeringsplichtige) volwassenen die moeite hebben met taal, rekenen of digitale vaardigheden.

Met Actieplan Taal: Doorbreek de cyclus van laaggeletterdheid (RIS316363) geeft het college een extra impuls aan taalvaardigheid met verschillende interventies gericht op jonge kinderen en het gezin. Eén van de interventies betreft taalles voor ouders, als aanvulling op het reguliere aanbod binnen volwasseneneducatie. De andere interventies betreffen activiteiten op het gebied van taalontwikkeling en taalverrijking gericht op het (jonge) kind. Hierbij is het invoeren van een taaltoets niet passend. Wij zijn wel in overleg met de samenwerkingspartners om te verkennen op welke wijze de voortgang en effecten van deze interventies op een zorgvuldige en inzichtelijke manier gemonitord kunnen worden. Over de resultaten en het effect van deze interventies rapporteert het college in de jaarlijkse tussenrapportage over Actieplan Taal.

In de motie wordt gevraagd om het invoeren van een taaltoets om de resultaten van de interventies zichtbaar te maken. Een taaltoets kan alleen worden ingezet bij activiteiten waar het gaat om het aanleren van taal, zoals taalcursussen binnen het aanbod volwasseneneducatie. Daar gaat deze brief verder op in.

Het college wil benadrukken dat er een verschil is tussen taaltoetsen en effectmeting. Een taaltoets meet of een individuele deelnemer een bepaald taalniveau heeft behaald na het volgen van een taaltraject. Het effect van interventies wordt gemeten met effectonderzoek naar de impact van het volgen van een taaltraject op het leven van deelnemers.

Voorts zijn niet alle door de gemeente gesubsidieerde taalactiviteiten gericht op het behalen van een specifiek taalniveau. Laagdrempelige taal- en oefenactiviteiten hebben als doel de Nederlandse taalvaardigheid in de dagelijkse praktijk te verbeteren, met het oog op zelfredzaamheid. Het uiteindelijke doel van het aanbod volwasseneneducatie is dan ook dat mensen actief en zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving: in de wijk, op de school van hun kind en op het werk.

Hieronder volgt eerst een toelichting op hoe taalaanbieders taaltoetsen in taaltrajecten inzetten. Vervolgens wordt beschreven hoe het college gebruikmaakt van onderzoek naar effectmeting van taaltrajecten en oefenactiviteiten binnen volwasseneneducatie.

Inzet van toetsen binnen volwasseneneducatie

Taalaanbieders die taaltrajecten aanbieden met subsidie vanuit de gemeente zijn verplicht een proces van intake, voortgangsmeting en rapportage op resultaat van deelnemers te volgen (Subsidieregeling Volwasseneneducatie RIS321415). De Taal+ school van ROC Mondriaan is met circa 5.000 deelnemers per jaar de grootste aanbieder van trajecten basisvaardigheden in de stad. Het aanbod bestaat uit trajecten Nederlandse Taal en Rekenen (NT1) en trajecten NT2, variërend van laagdrempelige taalstartlessen, alfabetiseringscursussen en cursussen niveauverhoging op de verschillende niveaus (CEFR) tussen A1 en B2. Het aanbod sluit aan bij het beginniveau, leerprofiel en leerwensen van de deelnemer. Dit wordt bepaald tijdens een intake. Tijdens de intake wordt het beginniveau van de deelnemer vastgesteld met een intake-toets.

De trajecten zijn sterk gestructureerd met een methode om de taal aan te leren en te gebruiken in de praktijk. De trajecten niveauverhoging (1 taalniveau omhoog) worden afgesloten met een eindtoets. Er wordt getoetst op 4 deelvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken. Bij het behalen van 3 of meer vaardigheden is de deelnemer geslaagd en ontvangt hij/zij een bewijs van deelname met een niveauverklaring (certificaat).

De Taal+ school rapporteert aan het college over het aantal getoetste deelnemers en het slagingspercentage (het aantal deelnemers dat geslaagd is voor de taaltoets en het taalniveau heeft bereikt). Andere taalaanbieders die soortgelijke taaltrajecten aanbieden met subsidie van de gemeente hebben een vergelijkbaar proces van intake, plaatsing en eindtoets en rapportage aan het college over het aantal deelnemers en de behaalde resultaten van de deelnemers.

De afgelopen jaren is het slagingspercentage van de getoetste deelnemers van de Taal+ school gestegen van 68% in 2021 naar 80% in 2024. De Taal+ school heeft hierin geïnvesteerd met initiatieven gericht op kwaliteitszorg, terugdringen van het verzuim en verzorgen van meer begeleiding van deelnemers ook buiten de les om, zoals het organiseren van sociale bijeenkomsten en taalstages.

Naast de trajecten niveauverhoging biedt de Taal+ school ook laagdrempeliger taaltrajecten dichtbij huis: op basisscholen, CJG-locaties en in wijk- en buurtcentra. Dit zijn ook gestructureerde en methodisch opgebouwde cursussen, maar met een ander einddoel: ze zijn gericht op het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid in de dagelijkse praktijk met het oog op zelfredzaamheid in plaats van het behalen van een bepaald taalniveau. Deelnemers werken gedurende het traject aan persoonlijke leerdoelen en de trajecten worden daarom niet afgesloten met een taaltoets.

Effectmeting taaltrajecten met en zonder taaltoets

Het doel van aanbod volwasseneneducatie is dat deelnemers beter mee kunnen doen in de samenleving. De effectiviteit van het volgen van een taaltraject wordt daarom gemeten met de impactmeting volwasseneneducatie van Unesco-leerstoelhouder Volwasseneneducatie Prof. Dr. Maurice de Greef. Dit onderzoek meet de impact van trajecten basisvaardigheden op de verschillende levensdomeinen van een deelnemer. In de regio Haaglanden is dit onderzoek de afgelopen vier jaar drie keer uitgevoerd. Daaruit bleek dat het volgen van een taaltraject een positief effect heeft op verschillende aspecten van het leven van deelnemers: deelnemers ervaren beter te gaan functioneren op verschillende levensdomeinen na deelname aan een leertraject.

De meest recente impactmeting volwasseneneducatie van 2024-2025 (zie bijlage 1) laat zien dat:

- circa 72% van de deelnemers ervaart een betere taalbeheersing te hebben;
- circa 48% van de deelnemers ervaart digitaal vaardiger te zijn geworden;
- circa 50% van de deelnemers ervaart assertiever te zijn geworden;
- circa 48% van de deelnemers ervaart actiever te zijn geworden in de omgeving en meer mensen te zijn gaan ontmoeten;
- circa 22% tot 24% van de deelnemers ervaart een betaalde baan te hebben gekregen of daar beter in te functioneren;
- circa 32% van de deelnemers geeft aan een baan te gaan zoeken, en 27% is vrijwilligerswerk gaan doen;
- circa 43% van de deelnemers geeft aan dat ze een vervolgopleiding zijn gaan doen.

Deze resultaten zijn vergelijkbaar met de eerdere onderzoeken uit 2022 (RIS14483) en 2023 (zie bijlage 2) en laten zien dat de investering in volwasseneneducatie ervoor zorgt dat deelnemers niet alleen hun taalvaardigheden beter kunnen toepassen in de praktijk, maar dat zij ook een betere plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt krijgen.

Bewezen effectiviteit van taal oefenactiviteiten

Naast taalcursussen zijn er ook gesubsidieerde oefenactiviteiten, zoals conversatie (taalcafé) in de bibliotheek, taalmaatjestrjecten en taal oefenplekken. Uit onderzoek blijkt dat dergelijke oefenactiviteiten bijdragen aan het leren van de taal. Zo draagt het oefenen in een taalcafé bij aan het vergroten van de spreekvaardigheid van deelnemers en het vertrouwen om Nederlands te durven spreken in de praktijk¹. Informeel taalcontact tussen taalmaatjes en deelnemers stimuleert taalontwikkeling en culturele uitwisseling².

Bij nieuwe interventies die beginnen als pilot laat het college doorgaans onderzoek doen naar het effect ervan. Zo heeft onderzoeks- en adviesbureau ResCon in opdracht van de gemeente een proces- en effectonderzoek gedaan naar het organiseren van taal oefenplekken³. Dit zijn vrijwilligerswerkplekken waarbij de taal in de praktijk wordt geoefend. Uit het onderzoek bleken de taal oefenplekken een goede aanpak om mensen 1) te laten oefenen met de taal in de praktijk 2) hun taalvaardigheid te laten verbeteren en 3) hun sociale netwerk te laten vergroten. Op basis van de positieve onderzoeksresultaten zijn de taal oefenplekken structureel onderdeel geworden van het gesubsidieerde aanbod van de Haagse taalketenaanpak.

Over de activiteiten en resultaten op het gebied van volwasseneneducatie rapporteert het college in de jaarlijkse verantwoording van de Haagse Educatieve Agenda.

Tot slot

Het college hecht grote waarde aan het inzichtelijk maken van behaalde resultaten. Dit is essentieel om te kunnen beoordelen of de ingezette aanpak effectief is en waar eventueel bijsturing nodig is. Op basis van de bestaande inzet binnen volwasseneneducatie concludeert het college dat de uitvoering van de motie reeds in de praktijk plaatsvindt. De toepassing van taaltoetsen en de uitvoering van effectmeting worden structureel ingezet in het huidige beleid. De uitkomsten hiervan worden gerapporteerd aan de raad via de reguliere rapportages. De taalaanbieders die gesubsidieerde taaltrajecten aanbieden onderschrijven de huidige werkwijze en leveren actief input voor de monitoring en evaluatie van de resultaten.

Het college beschouwt de motie hiermee als afgedaan.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de locoburgemeester,

Ilma Merx

Robert van Asten

¹ Goes, M. & Faun, H (2018) Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten. In opdracht van Koninklijke Bibliotheek en ProBiblio/Taalnetwerk BOZH Door Panteia.

² Heikamp, E., & Hansen, N. (2021). Integratie in actie: Taal en contact tussen nieuwkomers en vrijwilligers. Een sociaalpsychologische analyse van het project 'Kletsmaatjes' voor de stichting Het Begin Met Taal. University of Groningen.

³ Doeswijk, M. & Martens, M (2024) Taal oefenplekken, Een proces- en effectonderzoek. Door ResCon research & consultancy in opdracht van gemeente Den Haag.